

ENERJİ İLETİM TESİSLERİNİN ÇED MEVZUATI BAKIMINDAN İRDELENMESİ

MEHMET AKİF ŞENOL

Elektrik Yüksek Mühendisi – Yatırımlar ve Denetim Müdürü
ETKB – Enerji İşleri Genel Müdürlüğü

ÖZET

Bu çalışmada, enerjinin üretim merkezlerinden tüketim merkezlerine iletilmesini sağlayan enerji iletim tesislerinin önemi vurgulanmakta, 154 kV ve 380 kV'luk enerji iletim tesislerinin, Çevre Bakanlığı'na çıkarılan 23 Haziran 1997 tarih ve 23028 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği hükümleri gereğince ÇED Raporuna Tabii Faaliyetler listesinde yer aldığına değinilerek tüm ülke coğrafyasını baştan başa kateden enerji iletim tesislerinin projelendirilmesinde esas alınan ÇED mevzuatı değerlendirilmektedir. Konuya A.B. ÇED direktifleri bakımından da yaklaşılmakta ve ülkemizdeki ÇED mevzuatı ile karşılaştırılmaktadır.

Sonuç bölümünde ise enerji iletim tesislerinin ÇED mevzuatı hakkında önerilere yer verilmektedir.

GİRİŞ

Su, jeotermal, rüzgar, katı fosil yakıt v.b. primer enerji kaynaklarıyla işletilen elektrik santralleri zorunlu olarak veya ekonomik nedenlerle primer enerji yakıt kaynağına yakın tesis edilirler. Santrallerde üretilen enerjinin tüketim merkezlerine kadar ulaştırılması gerekir. Elektrik santralleri ile tüketim merkezleri (şehir, sanayi v.b. merkezleri) arasında enerjinin zorunlu olarak nakledildiği (taşındığı) enerji iletim (nakil) hatlarının (ENH) gerek tesis aşamasında gerekse işletme süresince elektrik enerjisini en az kayıpla iletmesi ve minimum maliyete sahip olmaları gerekir. Bilindiği üzere enerji iletim hatlarında en büyük kayıp, ısı (joule) kayıplarıdır. Bir ENH'nda joule kayıplarına esas bir faz direncini R ile gösterebiliriz. Sistem 3 fazlı olduğundan:

Sistemin joule kaybı:

$$P_j = 3 \cdot R \cdot I^2 \quad (1)$$

(1) den görüldüğü üzere belli bir P gücünün iletilmesinde joule kayıplarının minimum olması R direncinin küçük olmasına bağlıdır. Başka bir deyişle hat uzunluğunun, yani ENH güzergahının üretim merkezleri ile tüketim merkezleri arasındaki veya genel

anlamda ENH'nın bağlantı noktaları arasındaki mümkün olan en kısa mesafe seçilmesi, joule kayıplarını minimize edecektir. Hiç bir Avrupa ülkesinde olmayan ülkemiz gibi boyu eninin yaklaşık 3 katı olan dikdörtgen biçimli bir ülkede, üretim merkezlerinin güney doğu, tüketim merkezlerinin kuzey batı ağırlıklı olması ENH'larının önemini daha da artırmaktadır.

Aşağıda iletken cinsleri, gerilimleri verilen ENH'larının ekonomik iletim kapasiteleri dikkate alınarak km başına kW olarak joule kayıpları verilmektedir. (Tablo 1) [1]

İletken	Cinsi		Gerilimi	Eko.İl. Kap.	Joule Kaybı
Demet Sayısı	Kod Adı	MCM	kV	MVA	kW/km
Tek	Hawk	477	154	50	4,7
Tek	Drake	795	154	80	7,2
Tek	Cardinal	954	154	97	8,2
Tek	Pheasant	1272	154	130	11,2
İkili	Cardinal	954	380	500	18,3
Üçlü	Cardinal	954	380	750	28,2
Üçlü	Pheasant	1272	380	1000	36,7

Tablo 1- ENH'ların ekonomik iletim kapasitelerine göre kilometrik joule kayıpları

$$\text{Öte yandan ENH'ndan iletilecek güç: } P = \text{Ö3 U.I. Cos } j \quad (2)$$

(1) ve (2) denklemlerinden hareketle;

$$(2) \text{ Sistemin Joule Kaybı : } P_j = P^2.R/[U^2(\text{Cos } j)^2] \quad (3)$$

Joule kayıplarını olabileceğince küçük tutmak için ENH'nın gerilimini yükseltmek yoluna gidilir. (3) denkleminde görüleceği üzere ENH'nın hat gerilimini yükseltmek joule kayıplarını karesel olarak azaltmaktadır. Halen iletim sistemimizdeki kayıplar % 3,1 civarındadır. Ülkemizdeki iletim şebeke kayıplarının son 5 yıllık değerleri Tablo 2'de verilmektedir. [2]

YILLAR	Kayıp Enerji [Milyon kWh]	%
1994	1800,3	2,4
1995	2.034,9	2,5
1996	2.461,7	2,7
1997	2.935,5	2,9
1998	3.337,1	3,1

Tablo 2- Ülkemizdeki İletim Şebeke Kayıpları

ENH'ları ülkemizde Türkiye Elektrik Üretim-İletim A.Ş. (TEAŞ) ile görev bölgelerinde Çukurova Elektrik A.Ş. (ÇEAŞ) ve Kepez Elektrik T.A.Ş. (KEPEZ) tarafından tesis edilerek işletilmektedir. Bu şirketlerden temin edilen bilgilere ve [2]'ye göre 1998 yıl sonu itibarıyla işletmede olan iletim hatları toplamı Tablo 3'de verilmiştir.

ŞİRKET ADI		TOPLAM	HAT	UZUNLUĞU	(km)
	380 kV	220 kV	154 kV	66 kV	TOPLAM
TEAŞ	11.622,3	85	23.832,5	811	36.350,8
ÇEAŞ	-	-	1.156,5	105,9	1.262,4
KEPEZ	-	-	179	9	188
TOPLAM	11.622,3	85	25.168	925,9	37.801,2

Tablo 3- Ülkemizdeki ENH uzunlukları (1998 yıl sonu itibarıyla)

ENERJİ İLETİM TESİSLERİ VE ÇED MEVZUATI

9.8.1983 yılında kabul edilen 2872 sayılı Çevre Kanunu zaman içinde 1989 ve 1991 yıllarında değişikliğe uğramış ve buna paralel olarak Çevre Bakanlığı kurulmuştur. Söz konusu kanuna dayanılarak 7.2.1993 tarih ve 21489 sayılı Resmi Gazetede Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetmeliği yayımlanmıştır. Daha sonra 23.6.1997 tarih ve 23028 sayılı Resmi Gazete'de ÇED yönetmeliği yeniden düzenlenmiş olup, halen yürürlükte bulunan bu yönetmelik 13.8.1999 tarih ve 23785 sayılı Resmi Gazetede değişikliğe uğramıştır. ÇED Yönetmeliğine göre;

Çevre: Canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde bulundukları fiziki, biyolojik, sosyal, ekonomik ve kültürel ortamı,

Etki: Planlanan bir faaliyetin hazırlık, inşaat ve işletme süresinde ya da işletme sonrasında, çevre unsurlarında doğrudan ya da dolaylı olarak, kısa veya uzun dönemde, geçici ya da kalıcı, olumlu veya olumsuz yönde ortaya çıkması muhtemel değişiklikleri,

Çevresel Etki Değerlendirmesi: Gerçekleştirilmesi planlanan faaliyetlerin çevreye olabilecek olumlu ya da olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ve teknoloji alternatiflerinin tespit edilerek değerlendirilmesinde ve faaliyetlerin uygulanmasının izlenmesi ve denetlenmesinde sürdürülecek çalışmaları tanımlamaktadır.[3],[4].

Gerek 1993 yılında çıkarılan ilk yönetmelikte; gerekse yürürlükte olan yönetmelikte

154 kilovolt ve üstü ENH'ları ÇED Uygulamasına Tabii Faaliyetler Listesi'nde yer almaktadır [3],[4]. Yönetmeliğe göre ENH'nı yapacak kuruluş, ilgili Valilikten alacağı sözkonusu hattın gerçekleştirileceği yerde mevzuat açısından bir sakınca olmadığına dair belgeyi, proje özeti, faaliyet için önerilen yerlerin mülkiyetine ilişkin belge, imar veya vaziyet planı ile birlikte Çevre Bakanlığına başvurur. Bakanlık faaliyet sahibine ÇED Raporu Formatını verir. Bu formata göre profesyonel bir şirket tarafından hazırlanan ÇED raporu Çevre Bakanlığına verilir. Çevre Bakanlığınca 7 işgünü içinde formata uygunluk yönünden incelenir. Olumlu bulunması halinde faaliyet sahibince yeterli sayıda çoğaltılır. Daha sonra Bakanlık tarafından oluşturulan İnceleme Değerlendirme Komisyon üyelerine bir yazı ile bildirilir. Komisyon 60 işgünü içerisinde inceler ve değerlendirir. Değerlendirme esnasında komisyon üyelerinin hepsi veya bir kısmı, halkın katılımı toplantısına iştirak ederler. Komisyon tarafından kabul edilmesi halinde, faaliyet sahibi tarafından ÇED Raporu ve eklerinin taahhütü altında olduğunu belirten taahhüt ve noter tasdikli imza sirkülerini Bakanlığa sunulmasının takiben 10 işgünü içerisinde, ÇED Olumlu Görüşü verilir. Hiçbir problemin ve olumsuzluğun olmadığı projelerde bile yukarıda belirtilen prosedür en az 7-8 aylık bir süre almaktadır. Üstelik son yönetmelik değişikliği ile kamu kuruluşları, ÇED olumlu görüşü olmaksızın yatırımlarını, DPT tarafından yatırım programına alınmasını bile teklif edememektedirler. Sözkonusu tesisler için ÇED raporu TEAŞ tarafından tesis ihalesi kapsamında yükleniciye, ÇEAŞ ve KEPEZ tarafından ÇED Raporu hazırlayacak şirketlere verilerek gerçekleştirilmektedir.

Ülkemizde TEAŞ tarafından 1989-1998 yılları arasında 154 kV ve üstü gerilimlerde tesis edilen ENH'larının son 10 yıllık gelişimi Tablo 4'de verilmektedir.

YILLAR	380 kV		154 kV	
	TEK/TEAŞ		TEK/TEAŞ	
	ADET	km	ADET	km
1989	7	536,5	29	1258,1
1990	4	471,1	27	618,6
1991	3	739,6	39	1082,2
1992	5	583,2	8	76,2
1993	7	953,8	19	392,5
1994	3	281,3	27	494,5
1995	4	426,8	3	15,1
1996	1	2,4	3	30,4
1997	2	114,5	23	222,8
1998	7	297,5	28	621,9

Tablo-4 : 154 kV ve üstü ENH'ların son 10 yıllık gelişimi

Ülkemizde bu son 10 yıllık ENH gelişimi dikkate alındığında yılda 380 kV'luk ENH için ortalama 4,3 adet 440,67 km, 154 kV'luk ENH için (ÇEAŞ ve KEPEZ hariç), ortalama 20,6 adet 481,23 km hat tesis edilmektedir. ÇEAŞ ve KEPEZ şirketlerinin son 10 yılda toplam ortalama 60 km/yıl 154 kV ENH tesis ettikleri hesaba katıldığında Türkiye'de yılda 154 kV'luk yaklaşık 541 km ENH tesis edildiği anlaşılr.

ELEKTRİK ENERJİ TESİSLERİ VE AVRUPA BİRLİĞİ ÇED DİREKTİFİ

Avrupa Birliği, ÇED konusunda üyelerinin uymak zorunda oldukları veya üye ülkelerinin kendi inisiyatiflerine bıraktıkları hususları ÇED Direktifi olarak yayımlayarak 3/7/1998 tarihinden itibaren 3 yıl içerisinde gerekli tedbirleri almakla yükümlü kılılmışlardır. [5]

Buna göre havai enerji iletim hatları, ÇED yapılıp yapılmamasına üye ülkelerin kendilerinin karar verdiği faaliyetler arasında gösterilmektedir. Bu direktifte gerilimle ilgili hiçbir sınırlama bulunmamaktadır.

ENERJİ NAKİL HATLARI İÇİN ÇED UYGULAMALARININ İRDELENMESİ

Ülkemizde, halen ÇED Yönetmeliğinde, ÇED'e Tabi Faaliyetler Listesi'nde yer alan 154 kV ve üstü ENH'lerinin, aşağıdaki haklı nedenlerle bu kapsamdan çıkarılması gerekir:

a. Enerji nakil hatlarının işletme sırasında çevreye hiçbir katı, sıvı, gaz, biyolojik veya kimyasal atık vermedikleri bilinen bir gerçektir. ENH'ların oluşturduğu elektrik ve manyetik alanlara ileride ayrıca yer verilecektir. ÇED Yönetmeliğinde Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Görüşü, faaliyetin çevre üzerinde olumsuz etkilerinin bulunmadığını belirten veya alınacak tedbirler sonucu olumsuz etkilerin ilgili mevzuat ve bilimsel esaslara göre kabul edilebilir düzeyde olduğunun tespiti halinde faaliyetin gerçekleşmesinde sakınca olmadığını belirten Çevre Bakanlığı görüşü olarak tanımlanmaktadır. ENH'ları herhangi bir sanayi kuruluşu gibi her tesis için katı, sıvı, gaz atıklar yönünden kendisine özgü karakteristiği olan tesisler değildir. Bu nedenle her defasında her hat için böyle bir araştırmaya gerek yoktur. Enerji nakil hattı iki merkez arasında muhtelif aralıklarla demir kafes konstrüksiyonunda direk ve bunların arasında çekilen iletken tellerden müteşekkil bir yapı olup, dünyanın her yerinde aynıdır. Bu nedenle Ülkemizde hazırlanan

ÇED raporlarının hepsinde ENH'ların etkileri bölümünde hep aynı hususlar tekrar edilmekte, hatta matbu hale getirilerek sunulmakta, ENH'larının oluşturduğu elektrik ve manyetik alanlarının günlük olağan yaşantıda karşılaşılanlara oranla daha küçük değer olduğu aynen tekrarlanmaktadır.

b. ÇED Yönetmeliğinde ÇED'e tabi faaliyetler listesinde yer alan faaliyetlerin büyük çoğunluğu kimyasal kompleksler veya havaalanı, otoyol, liman gibi çok büyük yapılar olup ENH'larının bunların hiçbirisiyle ortak bir yönü bulunmamaktadır. Kaldı ki bu Liste'ye göre termik güç santrallerinden ancak 150 MW'ın üstü olanlar ÇED'e tabi iken, Tablo 1'den de görüleceği üzere 154 kV'luk tüm ENH'larda hattın temel boyutlandırma karakteristiği olan "ekonomik iletim kapasiteleri.. 150 MW'ın altında olmasına rağmen ÇED'e tabidir. Halen mevcut liste bu bakımdan da çelişkilidir.

c. (3) Denkleminde görüleceği üzere ENH'larında yüksek gerilimlere çıkmak, ekonomik bir zorunluluktur. Halen ülkemizde en yüksek gerilim 380 kV olup, bazı Avrupa ve Amerika Ülkelerinde daha yüksek gerilimler de başarıyla kullanılmaktadır. Enerji nakil hatlarında yüksek gerilimlerin seçilmesi enerji iletim kayıplarını karesel olarak azaltmaktadır. Ancak bu ekonomik zorunluluk, ÇED bakımından olumlu karşılanmaktadır. Aslında ENH'ları için ÇED zorunluluğu getirmede gerilimin bir parametre olarak alınması da uygun değildir. Zira gerek 66 kV enerji iletim hatları ve hatta 15 kV-36 kV orta gerilim enerji dağıtım hatları da çeşitli tüketim merkezleri arasında enerji iletmektedir. Hattın tesis işlemi bakımından 154 kV ve üstü gerilimli ENH'larından hiçbir farkı bulunmamaktadır. Hatta gerilim küçüldükçe direkler arası mesafe de küçülerek daha çok direğin araziye dikilmesi sözkonusu olmaktadır.

d. 154 kV ve üstü ENH'larında direğin 4 ayağı için, direk tipine bağlı olarak ortalama 2x2 m² boyutlarında, yaklaşık 3 m direnliğinde çukur kazılır, direk ayağı tabanına kademeli tesviye betonu, etrafına 60-70 cm. çapında dairesel veya kare kesitli bir beton dökülür. Daha sonra çukur kapatılarak yaklaşık zemin kotuna getirilir. Daha sonra galvanizli demir profiller birbirlerine monte edilerek demir kafes direk oluşturulur. Basit bir konut inşaatı işleminden çok daha basit bir temel atma işlemi olan, konutlarda kullanılan demir, çimento'dan hiçbir farkı olmayan, ENH direğinin temel işleminin ÇED'e tabi faaliyetler listesinde yer alan hiçbir faaliyete benzerliği bulunmamaktadır. Bugüne kadar ENH'ları için hazırlanan ÇED raporlarının hemen hepsinde bu konuda, tedbir olarak kullanılan çimento

torbalarının çevreye gelişigüzel bırakılmamasına değinilmekte, kompresör v.b. gürültü yayıcı makinaların gürültü seviyeleri tablo halinde verilmekte, bu konuda İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğüne göre işçi çalıştırılması istenmekte, direk montajında çalışan işçilerin katı ve sıvı (WC) atıkları hesap edilmektedir. İnşaat esnasında tüm çalışanlar ve işveren zaten İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü, Gürültü Kontrol Yönetmeliği (11.12.1986 tarih ve 19308 sayılı R.G.'de yayımlandı.), Elektrik Kuvvetli Akım Tesisler Yönetmeliği, Elektrik Tesislerinde Emniyet Yönetmeliği v.b. mevzuata uymakla yükümlüdür.

e. Üzerinden akım geçen bir ENH'nda elektrik ve manyetik alan oluşur. Ülkemizde insan sağlığı ve çevre için riskli ve tehlikeli olabilecek her türlü yaklaşımlara karşı Elektrik Kuvvetli Akım Tesisleri Yönetmeliği çıkarılmış olup, bu Yönetmeliğin 44. Maddesinde çeşitli yatay ve düşey yaklaşım mesafeleri verilerek, proje, inşaat, işletme safhalarında kuruluşların ve çalışanların uyacakları kurallar belirlenmiştir. Bu konuda kamuoyunda da zaman zaman yer alan, elektromanyetik alanların kanser etkisine neden olduğu iddialarıdır. Bu konuda bilimsel çalışmalar yapılmaktadır. Yapılan çalışmalarda kanser vak'aları istatistiksel olarak incelenmekte, bu vakalarla bunların etkileneceği faktörler arasında korelasyon kurulmaya çalışılmaktadır. Sonuç olarak bugün elektromanyetik alanların kansere sebebiyet verdiği iddiası sadece bir yorumdan öteye geçememektedir. Çünkü ABD'de yapılan bir araştırmada 1 ayda 12 veya daha çok hamburger yiyen çocukların lösemiye yakalanma ihtimali diğerlerine göre 5,8 kat, sigara içenlerin akciğer kanserine yakalanma riski, içmeyenlere göre 10 ila 40 kat arasında değişirken, yüksek gerilim hatları için bu risk 1,3 ile 2,6 arasında değişmektedir.

Öte yandan enerji nakil hatlarından kaynaklanan manyetik indüksiyon Gauss ($1G=10^{-4}$ Tesla) olarak, 500 kV'luk ENH altında maksimum 0,2 G-0,8 G iken, bu değer TV'de de aynı mertebede, elektrik süpürgesinde 2,6-7 G, traş makinasında 6,8 G'a kadar çıkabilmektedir. Hemen hemen tüm ÇED raporlarında da yer alan yukarıdaki ifadelerin yanısıra elektromanyetik alanların biyolojik yaşam üzerine olumsuz etkilerinin henüz kanıtlanmadığı, günlük hayatta kullanılan ev aletlerinin yaydığı manyetik alanın, ENH'larına göre daha fazla olabildiği beyanları da bulunmaktadır. O halde her bir hat için her defasında aynı ifadeleri tekrarlamak, ENH için ÇED hazırlamanın gereksizliğini de açıklamaktadır. Böylece ENH'ları için hazırlanan ÇED'ler, hat güzergahındaki yerleşim birimleri ile ilgili ansiklopedik bilgi deposu ağırlığını taşımaktadır.

f. Ülkemizde halen ÇED kapsamında, yılda ortalama 541 km 154 kV'luk ENH, 440 km 380 kV ENH tesis edilmektedir. (Tablo- 4). TEAŞ Genel Müdürlüğü bünyesinde yapılan bir araştırmaya göre ÇED raporlarının, ENH'nın geçtiği il sayısına göre değişmekle birlikte, 200-350 \$/km fiyatla hazırlandıkları sonucuna varılmıştır. Bunun toplam maliyeti ortalama 200.000 \$-340.000 \$/yıl civarındadır. Ancak esas önemli maliyet 7-8 ay süren mecburi bir ÇED prosedürüdür. Projelerde bu nedenle önemli gecikmeler olabilmektedir. Bu husus iletim yatırımlarını olumsuz etkilemektedir.

g. ENH'larının üretim merkezlerinden tüketim merkezlerine mümkün mertebe en kısa yoldan götürülmeleri hem teknik hem de ekonomik bir zorunluluktur. Teknik zorunluluklar arasında, gerilim düşümleri, işletme arıza, bakım zorlukları gibi çeşitli parametreler sayılabilir. Bugün ülkemizde yıllık enerji iletim kayıplarının parasal değeri, enerjinin tüketiciye ortalama maliyeti 10 cent/kWh alınır; Tablo 2'den hareketle $3.337.100.000 \times 0,1 = 333.710.000$ \$/yıl bulunur.

Öte yandan Tablo-1'de çeşitli iletken cinslerine göre hatların km. si başına joule kayıpları verilmektedir. Buna göre örneğin üçlü demet, cardinal bir iletkenin herbir km için 28.2 kW güç kaybolmaktadır. Ülkemizde halen 1 kW'lık bir güç artışı ortalama 1200 \$'a mal olmaktadır. Bir projede ENH'nın güzergahının her 1 km. fazladan uzatılması, bu iletken için 33840 \$'lık bir güç kaybı maliyeti getirecektir. Hattın yıllık işletme süresi, ortalama ekonomik ömrü (33 yıl) gibi faktörler de dikkate alınırsa ilave olarak enerji giderleri de kaçınılmaz olacaktır. Üstelik burada korona v.b. diğer enerji kayıpları da ihmal edilmiştir. Bu nedenle ENH'larının enerjiyi, aldığı nokta ile ileteceği nokta arasındaki mümkün olan en kısa mesafeyi katederek götürmesi gerekir. Unutmamak gerekir ki; ENH'larının hangi iki noktayı birbirine bağlayacağı, bilimsel esaslarla yapılan enterkonnekte şebeke yük etütleri sonucuna dayanır.

h. Öte yandan TEAŞ tarafından yapılan ENH'ları güzergah belirleme çalışmaları esnasında, parsel sınırları da incelenmekte, meyva ağaçlarının bulunduğu yerlerde kesinlikle ağaç kestirilmemekte, gerekirse maliyetine TEAŞ tarafından katlanılarak direk boyu yükseltilmektedir. Ormanlık alanlardan geçebilmek için Orman Bakanlığı'ndan izin alınmaktadır. Orman Bakanlığı'nca izin verilebilen araziden geçilmekte, bunun için tesis maliyetinin yaklaşık %10-12'si bir bedel ağaç kesim, ağaçlandırma v.b. için ödenmektedir.

ÇED UYGULAMALARINDA YENİ GELİŞMELER VE ÖNERİLER

Enerji iletim hatlarının, tesis aşamasında her bir ayakta yaklaşık ortalama 2x2 m² boyutlarında bir alan üzerinde yaklaşık 3 m. derinliğinde bir temel üzerinde oturduğu, temelin inşaatında kullanılan malzemelerin basit bir konutta kullanılanlardan hiçbir farkı bulunmadığı, işletme esnasında çevreye herhangi bir katı, sıvı, gaz atık vermediği, Elektrik Kuvvetli Akım Tesisler Yönetmeliği'nin 44. Maddesinde yer alan Çizelge 8'e göre karayolları, demiryolları, yayalar, evler, ağaçlar v.b. üzerinden geçmesine müsaade edildiği gerekçeleri ile ÇED kapsamı dışına çıkarılmasına ilişkin ısrarlı yazılarımız sonuç vermiş, Çevre Bakanlığı'ndan alınan 21.9.1999 tarih ve 4108-8034 sayılı yazıda ÇED yönetmeliği değişikliği çalışmalarında; ENH'lerinin ÇED'e Tabii Faaliyetler Listesinden çıkarılarak, ÇED Ön Araştırmasına Tabi Faaliyetler kapsamına dahil edildiğinin planlandığı bildirilmiştir. [7]

Bakanlığımızın bu konudaki önerisi, ENH'lerinin yukarıdaki gerekçelerle, tamamen ÇED kapsamı dışına alınmasıdır. Tesis yaptıracak kuruluşun, Milli Savunma Bakanlığı, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Kültür Bakanlığı, Orman Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, İlgili Valilik ve İl Sağlık Müdürlüklerinden izin alması yeterli olmalıdır. Mevcut uygulamada ise hem bu izinler alınmakta, hem de ayrıca ÇED raporu hazırlanarak ÇED süreci başlatılmakta, enerji iletim yatırımlarında gecikmeler ve dolayısıyla maliyet artışları oluşmaktadır.

TEŞEKKÜR

Tebliğin hazırlanmasında her türlü bilgi ve belgeyi temin etmemde kolaylık sağlayan TEAŞ APK, İletim Şebekeleri İşletme Bakım ve Proje Tesis Daire Başkanlıkları personeline teşekkür ederim.

KAYNAKÇA

1. Türkiye Ulusal Elektrik Ağındaki Havai Hatların Trafoların ve Generatörlerin Elektriki Karakteristikleri-TEAŞ-SA-97/1
2. Türkiye Elektrik Üretim-İletim İstatistikleri 1998 TEAŞ
3. Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği (7.2.1993 tarih ve 21489 sayılı Resmi Gazete)

TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası

4. Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği (23.6.1997 tarih ve 23028 sayılı Resmi Gazete, Değişiklik 13.8.1999 tarih ve 23785 sayılı Resmi Gazete
5. A.B. ÇED Direktifi
6. Elektrik Kuvvetli Akım Tesisleri Yönetmeliği
7. Çevre Bakanlığının 21.9.1999 tarih ve 4108-8034 sayılı yazısı.